

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1896, kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändring af §§ 72 och 73 riksdagsordningen.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 228, har herr *S. Nordström* till Riksdagens förnyade ompröfning framställt konstitutionsutskottets förslag till 1893 års Riksdag angående ändrad lydelse af §§ 72 och 73 riksdagsordningen. Detta förslag var af följande lydelse:

§ 72.

Å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af tolf för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets och till ett antal af sex för att, likaledes enligt regeringsformen och särskild instruktion, granska Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Desse revisorer utses till halfva antalet af hvardera Kam-maren. Hvarje revisionsförrättning skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Förrättningarna taga sin början å dag, som i instruktionerna bestämmes, och skola inom två månaders tid vara fullbordade.

Revisorerna välja sjelfve för hvardera revisionen inom sig ordförande.

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sina berättelser till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 3 Saml. 9 Häft. (N:o 10).

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsätts jemväl suppleanter att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret likaledes tre, för revisorerne af statsverket sex samt för revisorerne af riksbanks- och riksgäldsverken fyra.

Uti afgifven berättelse om den år 1886 af Riksdagens revisorer verkställda granskning af statsverkets styrelse och förvaltning under år 1885 anförde revisorerne, att de — som för fullgörande af berörda granskningsarbete, i likhet med hvad under de senast föregående åren egt rum, fördelat sig på tre afdelningar, hvardera afdelningen bestående af fyra ledamöter, nemligen två bland de af Första Kammaren utsedde revisorerne och två bland de af Andra Kammaren valde — i afseende å ärendenas fördelning mellan de olika afdelningarna vidtagit den förändring i hvad som i detta hänseende förut iakttagits, att den förberedande granskningen af samtliga statsverkets räkenskaper öfverlemnats åt den första och den andra af dessa afdelningar, under det att tredje afdelningen, som vid föregående revisionsförrättningar fått till granskning mottaga, förutom banko- och riksgäldsverkets räkenskaper, äfven viss del af redogörelserna angående statsverket, erhållit uppdrag att uteslutande egna sitt arbete åt den förberedande granskningen af räkenskaperna för Riksdagens verk, detta på den grund, att sistnämnda afdelning ansetts icke kunna under den korta tid, inom hvilken revisionsförrättningen borde vara afslutad, fullständigt granska räkenskaperna för Riksdagens verk, om dess tid skulle tagas i anspråk äfven för andra förberedande granskningsarbeten. Men att äfven under den sålunda vidtagna förändrade anordningen den tid, som af Riksdagens revisorer kunde egnas åt bedömandet af ifrågavarande penningverks styrelse och förvaltning, vore allt för knappt tillmätt för att kunna medgifva en tillräckligt omfattande och genomgående granskning, framginge, enligt revisorerernas åsigt, bland annat deraf, att, medan riksbankens förvaltning i dess helhet underkastades revision af fyra personer, hvilka under de två månader, revisionsförrättningen påginge, derjemte skulle ej allenast egna en förberedande granskning åt riksgäldskontorets förvaltning, utan äfven behandla de af statsrevisorernas öfriga afdelningar framställda förslag i anledning af granskningen af statsverkets förvaltning, så vore ett lika antal revisorer tillsatta för en förberedande granskning af hvart och ett af riksbankens afdelningskontor i orterna, hvilka sistnämnde revisorer egde att för revisionsarbetet använda, vid afdelningskontoret i Göteborg en månad, vid afdelnings-

kontoret i Malmö tre veckor och vid hvar och ett af de öfriga afdelningskontoren två veckor.

Den vid omförmälda revisionsförrättning gjorda fördelning af ärendena hade emellertid, yttrade revisorerna vidare, medfört den olägenhet, att allt för många räkenskaper hopats på hvardera af de två afdelningar, hvilka haft till uppdrag att förberedande granska statsverkets styrelse och förvaltning. Oafsedt den fortgående tillökningen i verksamheten inom Riksdagens verk, hade genom den utveckling, som oafbrutet egt rum inom administrationens olika grenar, och genom bildandet af nya institutioner räkenskapernas omfång och antal allt jemt tilltagit och nått en sådan vidlyftighet, att ej ens den ytligaste granskning kunde egnas dem alla. Särskildt erinrade revisorerna om den under de senare årtiondena tillväxande jernvägsförvaltningen, hvilken under flera år ansetts kräfva en särskild förberedande revision.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt ifrågasatte revisorerna, huruvida icke den ändring i gällande bestämmelser angående revisionen af stats-, banko- och riksgäldsverken borde vidtagas, att två delegationer af revisorer årligen af Riksdagen utsåges, den ena med samma antal medlemmar som Riksdagens nuvarande revisorer, för granskning af statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning, och den andra, med något mindre antal ledamöter, för granskning af riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning.

Med hufvudsaklig anledning af denna revisorernas framställning hafva sedermera under hvardera af åren 1890, 1891, 1892 och 1893 hos Riksdagen väckts motioner i det af 1886 års revisorer ifrågasatta syfte. De två förstnämnda åren rönte emellertid denna fråga ingen framgång vare sig inom konstitutionsutskottet eller i kamrarna. Då utskottet hade att vid 1892 års lagtima riksdag behandla en af herr M. Andersson i Stigen i ämnet väckt motion, yttrade utskottet, att det syntes helt naturligt, om i betraktande toges den betydliga utveckling, såväl statsförvaltningen som riksbankens och riksgäldskontorets verksamhet vunnit under det fjerdedels sekel, som förflutit från gällande riksdagsordnings tillkomst, att den af Riksdagen genom dess revisorer nu utöfvade granskning af statsverkets samt riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning icke längre kunde gifva ett fullt tillfredsställande resultat. »Särskildt», anförde utskottet vidare, »torde det med revisionens nuvarande sammansättning och den för granskningen tillmätta korta tid icke vara möjligt för revisorerna att öfver förvaltningen af Riksdagens verk utöfva en tillräckligt omfattande kontroll; och torde det därför vara nödigt att, för så vidt icke revisorernas verksamhet skall blifva allt för ytlig, söka tillföra revisionen större för-

måga att behörigen fylla sitt ändamål, än den nu eger. Härvid har utskottet icke kunnat undgå att i första hand fästa sin uppmärksamhet vid det inom revisionen nu rådande arbetssättet. Till befordrande af revisionsförrättningarnas skyndsamma gång sammantråda revisorerna på afdelningar, som hvar för sig åt ärendena egna en förberedande behandling, men alla frågo om anmärkningar eller anmälanden skola alltid slutligen in pleno föredragas och afgöras. Då det emellertid för bedömandet af riksbankens och riksgäldsverkens förvaltning fordras i någon mån andra insigter, än som i allmänhet krävas för granskningen af statsverkets tillstånd och förvaltning, kan ett sådant förfaringssätt icke annat än framstå såsom en oegentlighet, ty utan den onödiga omgång och tidsutdrägt samt försvårande af revisionsarbetet i dess helhet, som härigenom otvifvelaktigt alltid åstadkommes, måste det anmärkta arbetssättet i de flesta fall hafva till följd, att vid ärendenas behandling in pleno flertalet revisorer komma att deltaga i anmärkningar eller framställningar om förhållanden, hvarmed de icke kunnat eller åtminstone icke haft tillfälle att göra sig förtrogna. Utskottet finner för den skull inrättandet, på sätt 1886 års revisorer ifrågasatt och herr Andersson i sin förevarande motion föreslagit, af en särskild revision för granskning af riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning vara både högst nödigt och nyttigt. Med afseende å sistnämnda gransknings vigt och omfattning synes antalet af dessa revisorer icke kunna sättas lägre än till sex.»

På det att, i enlighet med hvad sålunda framhållits, en särskild revision af Riksdagens verk skulle kunna anordnas och likväl tillräckliga krafter förbehållas för granskning af statsverkets räkenskaper och förvaltning, fann utskottet, att hela antalet af Riksdagens revisorer borde ökas. I afseende å vidden af denna ökning ansåg utskottet, att ledamöternas antal i den revision, som skulle hafva till föremål att granska statsverkets räkenskaper och förvaltning, borde bestämmas till tolf, eller så stort antal, att revisorerna lämpligen kunde fördela sig på tre afdelningar, och att derutöfver, såsom ofvan nämnts, sex revisorer skulle tillkomma för riksbanken och riksgäldskontoret. Genom en sådan tillökning i arbetskrafter skulle, enligt utskottets åsigt, revisionen sättas i stånd att med större uppmärksamhet, än hittills kunnat ske, följa förvaltningens gång äfvensom att inom dess olika grenar gifva uppslag till förbättringar, allt till väsentligt gagn för det allmänna.

I afseende å antalet suppleanter för Riksdagens revisorer ansåg utskottet, att detta lämpligen borde bestämmas till sex för revisorerna af statsverket och till fyra för revisorerna af riksbanks- och riksgäldsverken.

Det af utskottet i enlighet härmed framställda förslag blef emellertid i Första Kammaren förkastadt utan votering, under det att i Andra Kam-maren utskottets förslag utan diskussion antogs.

Alldeles enahanda förslag som det af utskottet år 1892 tillstyrkta och af Andra Kammaren antagna framlades vid 1893 års riksdag af herr A. V. Ljungman i motion inom Andra Kammaren. Detta förslag förordades å nyo af utskottet, men rönte inom Riksdagens kamrar samma öde som 1892.

Vid 1895 års riksdag framlade herr Ljungman i motion inom Andra Kammaren ett förslag, hvilket afsåg att vinna det eftersträfvade målet att åstadkomma en förstärkning af revisorernas granskningsförmåga uteslutande genom en ökning af revisorernas antal.

Uti sitt utlåtande häröfver yttrade utskottet, att då, enligt hvad utskottet funnit, en af de förnämsta orsakerna till den utgång, förevarande fråga fått, åtminstone vid riksdagarne 1892 och 1893, torde hafva varit det starka motstånd, som förslaget om inrättande af två från hvarandra skilda revisioner städse mött inom Första Kammaren, förestälde sig utskottet, att ett förslag af sådan beskaffenhet som det 1895 af herr Ljungman i ämnet framställda skulle hafva större utsigt till framgång inom Riksdagens båda kamrar än de förslag, som förut i frågan blifvit väckta; och som utskottet funne det vara synnerligen önskvärdt, att Riksdagen inom en snar framtid beredde sina revisorer möjlighet att kunna på ett både för det allmänna och för dem sjelfva mera tillfredsställande sätt, än som under nuvarande förhållanden kunde ske, fullgöra sitt ansvarsfulla förtroendeuppdrag, tvekade utskottet icke att uttala sig till förmån för ett förslag, hvilket utskottet ansåge vara egnadt att i afsevärd grad för revisorerna underlätta ett verksamt granskningsarbete. Motionären hade med hänsyn till förhållandet under ståndsrepresentationens tid föreslagit, att revisorernas antal skulle ökas till tjugufyra, men utskottet ansåg det vara för det afsedda ändamålet tillräckligt, att nämnda antal bestämdes till aderton, eller så stort, att vid de förberedande granskningsarbetena statsverkets revisorer kunde fördela sig på tre afdelningar med fyra ledamöter i hvarje, samt de återstående sex revisorerna måtte kunna egna sig åt den viktiga och omfattande granskningen af riksbanks- och riksgäldsverkens styrelse och förvaltning.

Antalet suppleanter för Riksdagens revisorer borde enligt utskottets åsigt jemväl ökas; och ansåg utskottet detta antal lämpligen kunna bestämmas till åtta, såsom i herr Ljungmans motion föreslagits.

Utskottets i enlighet härmed framställda förslag blef af Första Kammaren afslaget med 78 röster emot 39, hvilka afgåfvos för bifall till det samma, hvaremot Andra Kammaren utan diskussion biföll förslaget.

Den i nu föreliggande motion upptagna frågan om upphäfvande af den afgörande röst, som enligt § 72 riksdagsordningen tillkommer ordföranden hos Riksdagens revisorer, derest vid omröstning inom revisionen rösterna i

något fall äro lika, har jemväl förut varit föremål för Riksdagens öfverläggning och beslut. Då vid 1885 års riksdag en proposition med förslag till ny gemensam instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken förekom till behandling inom Första Kammaren, framställes der åtskilliga anmärkningar mot den i förslaget 3 § intagna bestämmelsen, att vid lika röstetal ordföranden skulle ega afgörande röst. Förslaget i nämnda del blef väl af kammaren godkänt, men att så skedde, berodde, enligt hvad af diskussionen synes framgå, uteslutande af den omständigheten, att grundlagens uttryckliga föreskrift lade hinder i vägen för införande af det förfaringssätt, som vid omröstning inom Riksdagens utskott tillämpas. Uti en vid 1893 års riksdag af herr J. H. G. Fredholm inom Andra Kammaren väckt motion i ämnet framhölls, att, då genom det nuvarande stadgandet gäfves åt den kammares ledamöter, hvilken bland sig räknade ordföranden, ett bestämmande inflytande vid beslutens fattande, detta medförde den olägenheten, att det alltid blefve strid om ordförandeval, dervid de särskilda partierna sökte att få till ordförande den, hvilkens åsigtter komme att gå i samma rigtning som partiets, samt att valet sålunda icke komme att ega rum med hufvudsakligen fästadt afseende på att välja den, som vore för uppdraget skickligast och lämpligast. Denna olägenhet ansåge dock motionären vara mindre betydande än den, som framstälde sig, då man underkastade revisorerernas afgifna berättelser en granskning. Deraf ville det nemligen synas motionären, som om den ena kammarens revisorer allt mera bildade ett parti för sig gent emot revisorererna från den andra kammaren. I samma mån som detta förhållande blefve fullt utbildadt, skulle, menade motionären, den likaberättigade ställning, båda kamrarnes revisorer enligt grundlagen borde till hvarandra intaga, faktiskt komma att häfvas, och detta skulle å sin sida hafva till följd en menlig inverkan på resultaten af statsrevisionens arbeten. Mot en sådan den ena kammarens befarade magtställning inom revisionen gäfves visserligen äfven med nu gällande stadgande i 72 § riksdagsordningen det korrektiv, att man vid val af ordförande alltid låte lotten blifva afgörande för hvilkendera kammarens revisorer ordföranden skulle tillhöra, och genom ett konsekvent vidhållande af detta tillvägagångssätt borde Andra Kammarens ledamöter inom revisionen för framtiden försättas i ett mera gynnsamt läge än det, hvori de befunnit sig på grund af hittills följda förfaringssätt. Men äfven om härigenom jemvigt skulle kunna åvägabringas i den likaberättigade ställning, som begge kamrarnes revisorer enligt grundlagen borde till hvarandra intaga, så undginge man, enligt motionärens förmenande, ändock icke den för statsrevisionens betydelse betänkliga faran, att den ena kammarens revisorer kunde, om de så ville, under hela revisionsförrättningen ensamma bestämma, hvad som i revisions-

berättelsen skulle göras till föremål för anmärkning eller icke. Denna fara förebyggdes helt och hållet genom en ändring af § 72 riksdagsordningen i den rigtning, att, då inom statsrevisionen omröstning med slutna sedlar anställdes, en sedel alltid borde, i likhet med hvad i § 48 riksdagsordningen stadgades rörande omröstning inom Riksdagens utskott, uttagas och förseglas samt endast i det fall öppnas, att rösterna vid sammanräknandet befundes lika delade.

Konstitutionsutskottet, som hade att öfver detta förslag afgifva yttrande, förklarade sig finna hvad motionen i denna del innehölle klart och tydligt ådagalägga behovet af att i afseende å omröstningarna hos statsrevisorerna infördes samma ordning, som gälde inom Riksdagens utskott, samt tillstyrkte alltså på de af motionären anförda skäl sådan ändring af § 72 riksdagsordningen, att det deri befintliga stadgandet om ordförandens afgörande röst uteslötes.

Första Kammaren afslog utskottets förslag. Andra Kammaren åter biföll ett i reservation af herr Ljungman m. fl. framställt förslag, enligt hvilket ett särskildt stadgande skulle i § 72 riksdagsordningen införas derom, att vid revisionens förhandlingar skulle, i afseende å omröstning, tillämpas enahanda ordning, som iakttoges inom Riksdagens utskott.

Vid 1895 års riksdag väcktes två motioner i enahanda syfte, en i Första Kammaren af herr Cavalli och en i Andra Kammaren af herr Ljungman. I afseende på sättet, hvarpå denna grundlagsförändring borde vidtagas, framstälde motionärerna olika förslag. Under det nemligen herr Cavalli, i likhet med konstitutionsutskottet vid 1893 års riksdag, ansåg förändringen enklast kunna ske genom en uteslutning af stadgandet i § 72 riksdagsordningen om ordförandens afgörande röst, återupptog deremot herr Ljungman förenämnda, af honom i reservation 1893 framlagda förslag.

Konstitutionsutskottet ansåg sig hafva grundad anledning att ansluta sig till sistberörda förslag, enär obestriddigen genom en sådan uttrycklig bestämmelse införande i grundlagen hvarje tvekan i afseende å förfaringssättet vid omröstning hos revisorerna efter borttagandet af ordförandens afgörande röst undanröjdes, samt härtill komme, att det af herr Ljungman framlagda förslaget i detta hänseende vid 1893 års riksdag blifvit af Andra Kammaren utan votering antaget.

Det 1895 af utskottet i enlighet härmed framlagda förslaget blef af Första Kammaren efter någon öfverläggning afslaget, hvaremot detsamma af Andra Kammaren utan diskussion bifölls.

Vid 1895 års riksdag framlade konstitutionsutskottet i sammanhang med de här ofvan anmärkta förslagen till ändringar i §§ 72 och 73 riksdagsordningen, beträffande revisorernas och deras suppleanters antal samt ordförandens afgörande röst, förslag derom, att i § 72 riksdagsordningen skulle införas

uttrycklig bestämmelse angående rätt för revisor att till revisionsberättelsen foga sin skiljaktiga mening, och att i afseende derå skulle lända till efterrättelse, hvad i § 48 riksdagsordningen finnes stadgadt för Riksdagens utskott. Denna fråga, hvilken nämnda är upptagits af herr Ljungman i hans förut omförmälda motion och då inom kamrarne fick samma utgång som de båda nyssberörda frågorna, väcktes första gången vid 1893 års riksdag af herr Fredholm och röntes redan då ett gynsamtt mottagande i Andra Kammaren, som utan votering biföll ett i reservation af herr Ljungman m. fl. framlagdt förslag af samma innehåll som konstitutionsutskottets förslag nästlidet år. I sin motivering sistnämnda år yttrade utskottet, att behovet af en bestämmelse, hvarigenom den enskilde revisorn fullt och otvetydigt tillerkändes rätt att reservera sig mot af revisionen fattade beslut, icke torde af någon kunna bestridas, samt att, då onekligen berörda reservationsrätt säkrast betryggades genom en särskild grundlagsbestämmelse, utskottet, med fästadt afseende jemväl å den utgång, frågan vid 1893 års riksdag erhållit inom Andra Kammaren, funnit skäl vara för handen att förorda bifall till införande af en dylik bestämmelse.

De anmärkingar, som framställas af Riksdagens revisorer, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts behandling. Revisorernas arbete är således att betrakta såsom en förberedande behandling af vissa till Riksdagens utskott hörande ärenden. En naturlig följd häraf synes vara, att, beträffande så viktiga frågor som verkställande af omröstning och rätten till reservation, liknande bestämmelser böra finnas för Riksdagens revisorer som de, hvilka gälla för Riksdagens utskott.

De hufvudsakliga beslut, som revisorerna hafva att fatta uti till deras behandling hörande ärenden, afse i verkligheten endast, huru vida förklaring skall infordras från vederbörande eller icke. Om det genom användande af ordförandens utslagsröst bestämmes, att anmärkning ej skall framställas rörande ett visst ärende, medför detta, att vederbörande embetsverk i sådant fall beröfvas tillfälle att vederlägga en af halfva antalet revisorer framställd anmärkningsanledning, som under form af reservation gör sin rörd genom tidningspressen. Denna följd af nu gällande bestämmelse angående ordförandens afgörande röst kan ju ingalunda sägas medföra någon fördel för de granskning underkastade embetsverken.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då vid behandlingen inom kamrarne af såväl de i nu ifrågavarande motion afsedda frågor som ock frågan om revisorernas reservationsrätt intet blifvit anfördt, som kunnat

förmå utskottet att frångå den uppfattning, som af utskottet i dessa frågor uttalats vid nästlidet års riksdag, anser sig utskottet böra å nyo förorda bifall till det då för Riksdagen framlagda förslaget.

I anledning häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte, i anledning af herr Nordströms motion, antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 72 och 73 riksdagsordningen att hvila till vidare grundlagsenlig behandling:

§ 72.

(Nuvarande lydelse:)

Å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af *tolv* för hvart år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande, *hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika.*

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 3 Saml. 9 Häft.

(Föreslagen lydelse:)

Å hvarje lagtima Riksdag förordnas revisorer till ett antal af *aderton* för hvart år, hvilka till halfva antalet af hvardera Kammaren utses, att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning. Hvarje revision skall omfatta ett års afslutade räkenskaper. Revisionsförrättningen tager sin början å dag, som i instruktionen bestämmes, och skall inom två månaders tid vara fullbordad.

Revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande. *I afseende på omröstning och rätt för revisor att till berättelsen foga sin skiljaktiga mening lände till efterrättelse hvad uti 48 § stadgas för Riksdagens utskott.*

De anmärkningar, som revisorerne finna sig befogade att i sin berättelse till Riksdagen framställa, skola, sedan förklaringar deröfver inkommit, af näst följande lagtima Riksdag öfverlemnas till vederbörande utskotts granskning och vidare behandling.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 73.

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsättas jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer *sex*.

På samma gång och på lika sätt, som Fullmäktige och Revisorer enligt föregående två §§ utses, tillsättas jemväl suppleanter, att, vid inträffande förfall för dem, träda i deras ställen, nemligen för Fullmäktige i Riksbanken tre, för Fullmäktige i Riksgäldskontoret likaledes tre och för hvarje års revisorer *åtta*.

Stockholm den 17 april 1896.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservationer:

af herr *Bergius*, som yttrat:

»I öfverensstämmelse med den mening, som vid lagtima riksdagarne 1890, 1891, 1892, 1893 och 1895 gjort sig gällande i Första Kammaren, håller jag före, att de revisorer, som enligt § 72 riksdagsordningen skola utses för att enligt regeringsformen och särskild instruktion granska statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, icke äro för få för att kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra den dem åliggande granskning, under förutsättning att denna icke, mera än nödvändigt är, utsträcker till en siffer- och detaljgranskning. Följaktligen har jag icke kunnat biträda förslaget om ökning af antalet revisorer och deras suppleanter.

Beträffande derefter frågan om revisorernas reservationsrätt, ber jag att få åberopa ett, med andledning af herr Fredholms motion, af konstitutionsutskottet vid 1893 års riksdag i utlåtande n:o 21 afgifvet yttrande, så lydande:

»Utskottet finner väl hvad motionären anført om reservationsrätten vara värdt all uppmärksamhet, men till ändring af en rikets grundlag torde de anmärkta omständigheterna dock icke föranleda. Väl är det sant, att ledamöterna i Riksdagens utskott i riksdagsordningen uttryckligen tillförsäkrats rätt att lemna kamrarne del af sina skiljaktiga meningar, men hvar eljest skulle en dylik bestämmelse gifvas? I fråga om revisorerna hänvisas deremot i § 72 riksdagsordningen till en särskild instruktion, der närmare bestämmelser angående revisorernas verksamhet sålunda skola vara att finna. Att denna i motsats till instruktionen för Riksdagens revisorer af riksbanken ingenting innehåller om reservationsrätten må vara en brist, men om uttryckligt erkännande åt denna rätt skall gifvas, så är det uppenbarligen i instruktionen och ej i riksdagsordningen, som stadgandet skall hafva sin plats.»

Hvad slutligen angår förslaget om upphäfvande af stadgandet i § 72 riksdagsordningen, att revisionens ordförande eger afgörande röst, derest, vid omröstning, rösterna i något fall äro lika, så, enär, enligt min uppfattning, icke ådagalagdt blifvit, att en sådan grundlagsändring skulle komma att innebära en verklig förbättring, har jag ansett mig icke böra med min röst understödja detta förslag»;

af herrar *Alin*, *Unger*, friherre *Wrangel von Brehmer* och friherre *Åkerhielm*, hvilka instämt med herr *Bergius*;

af herrar *Gustaf Berg* och *Behm* beträffande utskottets hemställan i fråga om första stycket af § 72 riksdagsordningen; samt

af herr *Johnsson*, som velat tillkännagifva, att han inom utskottet biträdt motionärens förslag.

Herr *von Strokirch* har begärt få här antecknad, att han ej deltagit i den slutliga behandlingen inom utskottet af detta ärende.
